

Hur diskuteras flyktingspionage som hot mot Sverige i digitaliseringens tidevarv?

En kvalitativ innehållsanalys av debatten om flyktingspionage i riksdag och media åren 2014-2023

Av: Daniel Kristiansson

Handledare: Magnus Jedenheim Edling
Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp
Statsvetenskap | Vårterminen 2023
Antal ord: 10 048

Abstract

Refugee espionage, the act of spying on individuals to gather information for a foreign state, is illegal in Sweden. In this study, this phenomenon is considered part of transnational repression, an increasing threat against primarily dissidents posed by authoritarian states.

By using the method of qualitative content analysis on texts from the Swedish parliament and four large Swedish newspapers, the study attempts to answer questions about the debate on refugee espionage in the Swedish parliament and media. The timespan ranges from 2014-2023. How do debaters talk about sovereignty and national security in relation to refugee espionage? Do debaters discuss the digital dimension: the opportunities, and risks from digital technology, in relation to refugee espionage?

The theoretical perspective is based on Lucas Kello's cybertheory in international relations, on how cyberspace alters relations between states and has the possibility of expanding and enhancing ways to perform espionage.

Results reveal that debaters see refugee espionage as a threat to both Swedish sovereignty and national security. However, the debate rarely touches on concerns with digital technology as a mean to use refugee espionage against a state.

Keywords

Refugee espionage, sovereignty, national security, content analysis, digitisation

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Bakgrund och relaterad forskning	6
1.4 Motivering	10
1.5 Avgränsning	11
1.6 Metod och urval	12
1.7 Disposition	14
2. Teoriperspektiv	16
3. Analys	19
3.1 Hur diskuterar riksdagen flyktingspionage?	19
3.2 Diskuterar riksdagen nationell säkerhet och suveränitet, och hur i sådana fall?	22
3.3 Uppmärksammar riksdagen den digitala dimension och hur i sådana fall?	23
3.4 Hur diskuterar media flyktingspionage?	25
3.5 Diskuterar media nationell säkerhet och suveränitet, och hur i sådana fall?	27
3.6 Uppmärksammar media den digitala dimension och hur i sådana fall?	28
5. Diskussion	30
6. Slutsatser	35
Referenser	36
Bilaga 1: Kodschema	40
Bilaga 2: Tolkningsregler	43

1. Inledning

Den 1 oktober 2018 presenterade forskningslaboratoriet The Citizen Lab vid University of Toronto en rapport som fastslog att den regimkritiska saudiske medborgaren Jamal Khashoggis vän Omar Abdulaziz, även han från Saudiarabien, fått spionprogrammet Pegasus installerat på sin mobil under sina studier i Kanada, varpå all deras kommunikation övervakats.¹ Dagen därpå mördades Khashoggi på Saudiarabiens konsulat i Istanbul av utsända från Saudiarabien.² För att kunna börja spåra regimkritiker, däribland Abdulaziz, tog Saudiarabien till spionage genom att man infiltrerade Twitter med regimtrogna programmerare, som sedan försåg Saudiarabien med uppgifter om var individerna befann sig.³ Ett annat exempel är Förenade Arabemiraten, som skapade en social medieapp, ToTok, för att kartlägga och övervaka människor.⁴ När stater hotar eller tystar regimkritik i andra länder kallas det transnationellt förtryck.⁵ När digital teknik, som påvisats i det här fallet, används kallas det digitalt transnationellt förtryck.⁶

Även i Sverige har auktoritära stater jagat exilmedborgare. Exempelvis dödades under 1980- och 1990-talen dissidenter från både Iran och Irak i Sverige⁷ och 2020 skedde ett mordförsök i Gävle med rysk inblandning.⁸ Kina befaras ha en inofficiell polisstation i Stockholm, och

---

¹ Bill Marczak, John Scott-Railton, Adam Senft, Bahr Abdul Razzak & Ron Deibert, "The Kingdom Came to Canada: How Saudi-Linked Digital Espionage Came to Canada", (Toronto: The Citizen Lab, 2018).

² Siena Anstis & Sophie Barnett, "Digital Transnational Repression and Host States' Obligation to Protect Against Human Rights Abuses", *Journal of Human Rights Practice* 14, no. 2 (2022): s. 698-699.

³ Ronald J. Deibert, *Reset: Reclaiming the Internet for Civil Society*. (House of Anansi Press: 2020), s. 140-141.

⁴ Mark Mazzetti, Nicole Perloth & Ronen Bergman, "It Seemed Like a Popular Chat App. It's Secretly a Spy Tool", *The New York Times*, 2019-12-22, <https://www.nytimes.com/2019/12/22/us/politics/totok-app-uae.html> [hämtad 2023-05-10].

⁵ Nate Schenkkan & Isabel Linzer, "Out of Sight, Not out of Reach: The Global Scale and Scope of Transnational Repression" (Washington DC: Freedom House, 2021), s. 1.

⁶ Noura Al-Jizawi, Siena Anstis, Sophie Barnett, Sharly Chan, Niamh Leonard, Adam Senft & Ron Deibert, "Psychological and emotional warfare: Digital transnational repression in Canada" (Toronto: The Citizen Lab, 2022), s. 7.

⁷ Yana Gorokhovskaia & Isabel Linzer, "Case Study: Sweden," in *Defending Democracy in Exile: Policy Responses to Transnational Repression* (Washington, DC: Freedom House, June 2022a), s. 2.

⁸ Säkerhetspolisen, "Årsrapport 2020", (Stibo Graphic A/S Horsens Danmark), s. 27.

uigurer och kazaker vittnar om spionage, påtryckningar och hot från Kina.⁹ I Kanada visade en utredning om valpåverkan 2019 och 2021 på misstänkta hot mot kinesiska exilmedborgare, däribland förtroendevalda, med syftet att få dessa att utföra tjänster för Kinas räkning,¹⁰ och den kanadensiska säkerhetstjänsten hävdar att Kina vill få både exilkineser och kanadensiska organisationer att gå kommunistpartiets ärenden och bland annat påverka nationella val.¹¹ Kina misstänks ha inofficiella polisstationer i USA och Europa i syfte att bland annat jaga dissidenter och exilmedborgare för att återbringa dem till Kina.¹²

I 19:e kap. 10 § brottsbalken finns tre lagparagrafer som rör olovlig underrättelseverksamhet, den första som gäller olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, den andra lagparagrafen gäller olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt. Den tredje lagparagrafen rör spioneri riktat mot individer, nämligen olovlig underrättelseverksamhet mot person:

Den som, med uppsåt att gå en främmande makt eller motsvarande tillhanda, här i landet hemligen eller med användande av svikliga eller otillbörliga medel (hot, min anmärkning) antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om någon annans personliga förhållanden eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för olovlig underrättelseverksamhet mot person till fängelse i högst ett år.¹³

---

⁹ Torbjörn Petterson, ”Rösten i telefonen sa: Vi vet var dina barn går i skola”, *Dagens Nyheter*, 2022-11-05, <https://www.dn.se/sverige/rosten-i-telefonen-sa-vi-vet-var-dina-barn-gar-i-skola/> [hämtad 2023-04-10].

¹⁰ Morris Rosenberg, “Report on the assessment of the 2021 Critical Election Incident Public Protocol”, (Privy Council Office, 2023), s. 12.

¹¹ Robert Fife & Steven Chase, “CSIS documents reveal Chinese strategy to influence Canada’s 2021 election”, *The Globe and Mail*, 2023-02-17, https://www.theglobeandmail.com/politics/article-china-influence-2021-federal-election-csis-documents/?utm_source=infobox&utm_medium=inarticle&utm_campaign=csisinfobox [hämtad 2023-04-10].

¹² Megha Rajagopalan & William K. Rashbaum, “With F.B.I. Search, U.S. Escalates Global Fight Over Chinese Police Outposts”, *New York Times*, 2023-01-12, <https://www.nytimes.com/2023/01/12/world/europe/china-outpost-new-york.html> [2023-04-10].

¹³ SFS 2023:257 *Brottsbalken*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700#K19.

Detta kallas till vardags, och är mest känt som, flyktingspionage.¹⁴ Sverige är ett av få länder som har denna form av lagstiftning,¹⁵ som har funnits sedan 1940-talet. 2014 infördes otillbörliga medel, minimistraflet blev fängelse i stället för böter, rubriceringen blev olovlig underrättelseverksamhet mot person, som också flyttades till en egen paragraf, 10b.¹⁶ Det rör sig alltså om spionage *mot* människor, oftast med utländsk härkomst, inte spionage utförd *av* flyktingar mot Sverige. Flyktingspionage är vad denna studie undersöker.

I Sverige dömdes 2019 en man som spionerat på exiliranier å Irans vägnar och en exiltibetan som spionerat på exiltibetaner för Kinas räkning.¹⁷ Gällande fallet med den svensk-irakier som dömdes för att ha försett Iran med uppgifter, utfördes spionaget i flera länder och dels genom digital infiltration, dels genom till exempel fotografering i Sverige. Dessa fall innehåller sekretessbelagda uppgifter.¹⁸ Fallen är således komplicerade, där olika delar av spionaget kan utföras i olika länder och effekterna av flyktingspionage kan få följder utanför Sverige,¹⁹ vilket problematiserar att spionaget ska begås i Sverige. Säkerhetspolisen menar att denna form av spionage undergräver demokratin genom att människors fri- och rättigheter inskränks, deras säkerhet riskeras, och att flyktingspionage även riktas mot personer som stödjer regimkritiker och har svenskt ursprung.²⁰ Enligt Säkerhetspolisen har främmande makt börjat kombinera industrispionage, flyktingspionage och påverkan av samhället,²¹ där syften är att undergräva nationell säkerhet genom angrepp på demokrati och ekonomi samt

---

¹⁴ Säkerhetspolisen, 2020, s. 87.

¹⁵ Gorokhovskaia & Linzer, 2022a, s. 1.

¹⁶ Prop. 2013/14:51. Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet, s. 55.

<https://www.regeringen.se/contentassets/0c69f5a2ff1e4f54a9492c43582a5c25/forstarkt-skydd-mot-frammande-makts-underrattelseverksamhet-prop.-20131451>.

¹⁷ Säkerhetspolisen, ”Årsrapport 2019”, (Stibo Graphic A/S Horsens Danmark), s. 13 & 17.

¹⁸ Åklagarmyndigheten, *Åtal väckt för flyktingspionage mot en häktad person*, 2019-11-06, <https://www.aklagare.se/nyheter-press/pressmeddelanden/2019/november/atal-vackt-for-flyktingspionage-mot-en-haktad-person/> [hämtad 2023-05-24].

¹⁹ Säkerhetspolisen, 2019, s. 30-33.

²⁰ Säkerhetspolisen, *Underrättelsehotet*, 2023-04-17, <https://sakerhetspolisen.se/hoten-mot-sverige/underrattelsehotet.html> [hämtad 2023-05-04].

²¹ Säkerhetspolisen, 2020, s. 25.

grundläggande fri- och rättigheter.²² Finska Skyddspolisen menar att flyktingspionage även hotar ett lands suveränitet.²³

Fallen Abdulaziz och Khashoggi kan betraktas som flyktingspionage, både som sätt att kartlägga och övervaka människor, och sätt att tysta människor, i synnerhet regimkritiker. De blev spionerade på genom olika metoder, så som digital övervakning och infiltration, i flera länder. Flyktingspionage är ett förtryck riktat mot individer och grupper, men även en risk och ett hot mot Sveriges nationella säkerhet och suveränitet. Den övergripande frågeställningen är hur lagstiftare i riksdagen och opinionsbildare i media debatterar flyktingspionage och dess effekter på Sverige. Ser man auktoritära staters flyktingspionage som ett hot mot svensk suveränitet och nationell säkerhet? Sverige är ett digitaliserat samhälle, men ser man omfattningen av, och riskerna med, digital teknik som auktoritära stater kan utnyttja för att utföra flyktingspionage, och undergräva svensk suveränitet?

1.2 Syfte och frågeställning

Som vi kommer att se i avsnitt *1.3 Bakgrund och relaterad forskning* har forskningen om transnationellt förtryck, där jag placerar flyktingspionage, på sistone fokuserat dels på digital teknik och dess effekter, dels på värdstatens ansvar och suveränitet. Syftet med denna studie är att se hur den svenska debatten i riksdagen och viss media diskuterar flyktingspionage åren 2014–2023. Det är ett angeläget problem att belysa i en tid präglad av ökad digitalisering och auktoritära staters växande samarbeten. Den offentliga debatten om flyktingspionage kan visa hur man ser detta som hot mot nationell säkerhet och suveränitet, hur man ser på risker med digitalisering samt hur man ser auktoritära staters försök att inskränka svensk handlingsförmåga. Finns en diskrepans mellan debatten och hur flyktingspionage kan se ut?

Följande tre frågor ska försöka besvaras:

- Hur ser diskussionen gällande flyktingspionage ut i Sverige?
- Diskuteras flyktingspionage i termer av nationell säkerhet och suveränitet, och hur i sådana fall?
- Uppmärksammas den digitala dimensionen och hur i sådana fall?

---

²² Säkerhetspolisen, 2020.

²³ Skyddspolisen, *Flyktingspionage*, u.å., <https://supo.fi/sv/flyktingspionage> [hämtad 2023-05-04].

1.3 Bakgrund och relaterad forskning

I Norge är flyktingspionage också kriminaliserat och har ett fåtal gånger debatterats i Stortinget. Ämnena har rört polisens rätt att ta asylsökandes mobiltelefoner för att exempelvis upptäcka resemonster²⁴, svårigheter att veta verklig förekomst av flyktingspionage riktad mot diasporor²⁵ och möjligheten att använda drönare för att övervaka människor.²⁶ I Finland har flyktingspionage debatterats några gånger i Riksdagen, bland annat om varför det inte kriminaliserats, att det kan riktas mot samtliga invånare (inte bara flyktingar)²⁷ och svårigheten att skydda släkt och bekanta till personer utsatta för flyktingspionage.²⁸ Efterforskningar visar att det inte finns en debatt i den utsträckning som ämnet förtjänar. Forskning om flyktingspionage verkar också saknas. Eftersom fenomenet är en form av transnationellt förtryck och digitalt transnationellt förtryck, presenteras här forskning om dessa former av förtryck, vilka kopplas till analysverktyget studien använder.

De senaste åren har forskning visat att demokratin globalt är på tillbakagång och utsatt för press från auktoritära stater, vilka inbegriper auktoritära och odemokratiska stater liksom diktaturer. Boken *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy* från 2016 visar hur auktoritära stater under 2000-talet blivit fler och att de samarbetar mer och oftare. De nöjer sig inte med att begränsa demokratin, utan vill minska dess inflytande globalt,²⁹ och utnyttjar mobiliteten hos finansiella transaktioner, migration och digital kommunikation i syfte förtrycka motståndare och utöva kontroll utanför sina egna suveräna gränser.³⁰ I

---

²⁴ Referater Sak nr.20, 2022-12-12, <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2022-2023/refs-202223-12-12/?m=20>.

²⁵ Skriftlig spørsmål, 15:144 (2020-2021), <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=81707>.

²⁶ Spørretimespørsmål, Spørsmål 20, 2022-01-12, https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2021-2022/refs-202122-01-12?s=flyktningsp&m=2#match_1.

²⁷ Svar på skriftligt spørsmål SSS 451/2020 rd, 2020-05-26, https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/SSS_451+2020.pdf.

²⁸ Svar på skriftligt spørsmål SSS 401/2021 rd, 2021-07-14, https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/SSS_401+2021.pdf.

²⁹ Larry Diamond, Larry Jay Plattner & Christopher Walker, "Introduction", i Larry Diamond, Larry Jay Plattner & Christopher Walker. *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy*. (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2016), s. 3-19.

³⁰ Nate Schenkkan, Isabel Linzer, Saipira Furstenberg & John Heathershaw, "Perspectives on "Everyday" Transnational Repression in an Age of Globalization", (Washington DC: Freedom House, 2020), s. 1-2.

synnerhet Kina åberopar statlig suveränitet, säkerhet och självbestämmande, samt hävdar att stater inte ska blanda sig i varandras angelägenheter.³¹

Gerasimos Tsourapas och Fiona B. Adamson menar att gränserna mellan det faktiska territorium staten har kontroll över och räckvidden att nå utomlands luckras upp. Stater kan lättare angripa människor i andra länder med mindre politiska risker än tidigare, vilket innebär att förtrycket blir globalt. Människor blir inte nödvändigtvis säkra i ett annat land när auktoritära regimer överskrider nationella gränser med metoder att tysta kritik.³²

Global auktoritarianism definieras som auktoritära staters ansträngningar att tysta medborgare, främst regimkritiker, som inte längre befinner sig i landet.³³ I relation till global auktoritarianism finns transnationellt förtryck (transnational repression), som omfattar fyra metoder av förtryck, sammanfattade av Freedom House:

1. Hot, våld, försvinnande och mord är former av fysiska direktattacker (direct attacks).
2. Övertagande av verksamhet (co-optation) inbegriper manipulation av värdstaten för genomförande av utvisning, gripande eller fängslande.
3. Stater kan inverka negativt via mobilitetskontroll (mobility control) genom att dra in pass, införa reseförbud eller påtvinga återvändande.
4. Den fjärde metoden kallas avståndshot (threats from a distance) och anses vara vanligast förekommande. Avståndshot inbegriper hot via Internet och övervakning av individen eller av släkt och bekanta, men även hot och våld mot släkt och bekanta i hemlandet.³⁴

Det här överensstämmer med de beskrivna metoder finska Skyddspolisens anger att auktoritära stater använder sig av.³⁵

---

³¹ Alexander Cooley, "Countering Democratic Norms", i Larry Diamond, Larry Jay Plattner & Christopher Walker. *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy*. (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2016), s. 117-134.

³² Fiona B. Adamson & Tsourapas Gerasimos, "At Home and Abroad: Coercion-by-Proxy as a Tool of Transnational Repression" (Washington DC: Freedom House, 2020).

³³ Gerasimos Tsourapas, "Global Autocracies: Strategies of Transnational Repression, Legitimation, and Co-Optation in World Politics." *International Studies Review* 23, no. 3 (2021): s. 618.

³⁴ Schenkkan & Linzer, 2021, s. 9.

³⁵ Skyddspolisens, *Flyktingspionage*.

Transnationellt förtryck är inte nytt, utan har länge utövats av exempelvis Iran och före detta Sovjetunionen.³⁶ Freedom House har registrerat 735 fall av transnationellt förtryck mellan 2014–2021, som de menar är en bråkdel av de internationella fallen. Tre av de mest aktiva länderna är Kina, Ryssland och Turkiet.³⁷ Auktoritära stater hjälper varandra med exempelvis gripanden och utvisningar.³⁸

Dana M. Moss menar att auktoritära stater har anammat digital teknik för att kväsa regimkritiker och därmed bidragit till problem att hålla ihop diasporan. Kylningseffekten (the chilling effect) bland exilsyrier utbreder sig och försvårar enhetlig hos regimkritiker, samt bidrar till sortering av regimkritiker respektive regimanhängare.³⁹ Att splittra den syriska diasporan genom transnationellt förtryck har även Emma Lundgren Jörnum undersökt, där hon betonar att en diaspora inte är enhetlig, utan uppdelad i regimkritiker respektive regimanhängare. Många exilsyrier slutar ha kontakt med andra exilsyrier till följd av risken för spioneri och angiveri.⁴⁰

Ronald J. Deibert, professor i statsvetenskap och föreståndare för The Citizen Lab, har länge varnat för att digital teknik utnyttjas av stater för att övervaka och kontrollera invånare. Digital teknik är inte förbehållet demokratiaktivister, utan tenderar att användas av både demokratiska och auktoritära stater för övervakning, kontroll och även riktade attacker på regimkritiker.⁴¹ The Citizen Labs rapport "Psychological and emotional warfare: Digital transnational repression in Canada" från mars 2022 menar att den digitala dimensionen av transnationellt förtryck utvecklats till digitalt transnationellt förtryck. Rapporten består av intervjuer med personer i Kanada som blivit förföljda med hjälp av digital teknik och hotade av sina hemländer på grund av regimkritik. Personerna känner sig förföljda, anser sig inte

---

³⁶ Marcus Michaelsen, "Silencing Across Borders: Transnational repression and digital threats against exiled dissidents from Egypt, Syria and Iran", (The Hague: Hivos, 2020), s. 5.

³⁷ Yana Gorokhovskaia & Isabel Linzer, "Defending Democracy in Exile: Policy Responses to Transnational Repression", (Washington, DC: Freedom House, June 2022b), s. 9.

³⁸ Gorokhovskaia & Linzer, 2022b, s. 7.

³⁹ Dana M. Moss, "The Ties That Bind: Internet Communication Technologies, Networked Authoritarianism, and 'voice' in the Syrian Diaspora." *Globalizations* 15, no. 2 (2018): s. 265-82.

⁴⁰ Emma Lundgren Jörnum, "Repression across Borders: Homeland Response to Anti-regime Mobilization among Syrians in Sweden." *Diaspora Studies* 8, no. 2 (2015): s. 104-19.

⁴¹ Deibert, 2020.

kunna delta i det demokratiska samhället fullt ut och saknar stöd från den kanadensiska staten. Utsattheten resulterar i misstänksamhet mot andra individer och inom diasporan. Rapporten kritiserar bristande stöd från regeringen och dess fokus på institutioner hellre än individer och samhällsgrupper. Bland rekommendationerna är att regeringen bör göra offentliga uttalanden när digitalt transnationellt förtryck konstateras, införa sanktioner mot aktörer som utför förtrycket samt hjälpa offer att få juridisk hjälp gentemot dessa aktörer.⁴²

Digital teknologi har anpassats av auktoritära stater för att motverka och underminera politiskt motstånd i andra länder. Statskontrollerade aktörer övervakar och angriper regimkritiker, deras släktingar och bekanta i hemländerna. Att opponera sig, även utomlands, sker därmed inte riskfritt.⁴³ Marcus Michaelsen tar upp exempel på digitalt transnationellt förtryck, som innefattar att överta enheter eller konton för mejl eller sociala medier med hjälp av manipulation eller programvara; trakasserier, förtal och desinformation via media och sociala medier; samt slå ut hemsidor eller rapportera exempelvis Facebooksidor som innehållande olämpligt innehåll i syfte att få dem nedstängda. Regimer kan spåra upp anhöriga, som hotas, sätts i fängelse eller dödas. Man försöker lura eller tvinga tillbaka sina forna medborgare för att undanröja deras kritik.⁴⁴ Mordet på Jamal Khashoggis innebar både digitalt transnationellt förtryck, genom digital övervakning, och transnationellt förtryck genom mobilitetskontroll och direktattack.

The Citizen Lab summerar digitalt transnationellt förtryck som innefattande fem egenskaper:

- en låg risk och kostnad för användaren samt skalbarhet (att nå många individer);
- att det är svårt att upptäcka;
- anpassningsbara tillvägagångssätt, metoderna kan anpassas efter omständigheterna;
- en större kylningseffekt än vid transnationellt förtryck;
- samt otillräckligt ansvarsutkrävande för statliga aktörer på grund av låg bevisbarhet och där vissa hot inte anses kränka värdstatens suveränitet.⁴⁵

---

⁴² Al-Jizawi, Anstis, Barnett, Chan, Leonard, Senft & Deibert, 2022.

⁴³ Dana M. Moss, "The Ties That Bind: Internet Communication Technologies, Networked Authoritarianism, and 'voice' in the Syrian Diaspora." *Globalizations* 15, no. 2 (2018): s. 267-268.

⁴⁴ Michaelsen, 2020, s. 18-21.

⁴⁵ Al-Jizawi, Anstis, Barnett, Chan, Leonard, Senft & Deibert, 2022, s. 8-9.

Siena Anstis och Sophie Barnett fokuserar på värdstatens ansvar i sin forskning: den har skyldighet att skydda invånarens mänskliga rättigheter, som rätten till privatliv, och demokratiska rättigheter som yttrande- och mötesfrihet.⁴⁶ Marcus Michaelsen och Johannes Thumfart diskuterar vid sidan av mänskliga rättigheter också värdstaten, med en annan ansats, i "Drawing a Line: Digital Transnational Repression against Political Exiles and Host State Sovereignty". Digitalt transnationellt förtryck kan betraktas som intrång på nationell säkerhet och suveränitet genom att personer tystas, inte kan utöva sina demokratiska rättigheter samt att främmande makt tar sig rättigheter inom värdstaten. Värdstatens suveränitet undergrävs, dess handlingsförmåga beskärs när den förlorar trovärdighet och kapacitet att agera inom sin maktsfär.⁴⁷

Forskningen har följaktligen börjat inkludera värdstatens ansvar och utsatthet, inte bara exilmedborgarnas utsatthet. Exilmedborgare bör inte betraktas som enhetliga: vissa stöder en regim, andra inte. Eftersom flyktingspionage är en del av förtryckande metoder, kommer jag att använda metoderna från fenomenet transnationellt och egenskaperna hos digitalt transnationellt förtryck i analysverktyget.

I den här studien kommer dissidenter, oppositionella och regimkritiker benämnas regimkritiker, liksom benämningen auktoritära stater gäller både diktaturer, auktoritära och icke-demokratiska stater. De etniska och nationella grupper som nämns i studien kommer att nämnas som diasporan.

1.4 Motivering

Att former av transnationellt förtryck, där flyktingspionage är en del, berör individer och deras mänskliga rättigheter samt värdstatens suveränitet har belysts av forskning. När främmande makt använder flyktingspionage mot invånare i Sverige, kränker det svensk suveränitet och handlingsförmåga att hantera säkerhet inom det egna territoriet, att garantera demokrati och fri- och rättigheter för invånarna. Eftersom flyktingspionage används för att förtrycka invånare i Sverige, kan man anta att det inte enbart kan sker mellan eller mot minoriteter, utan även kan involvera de utan utländsk härkomst. Det handlar alltså inte "bara"

---

⁴⁶ Anstis & Barnett, 2022.

⁴⁷ Marcus Michaelsen & Johannes Thumfart, "Drawing a Line: Digital Transnational Repression against Political Exiles and Host State Sovereignty." *European Journal of International Security*, 2022, s. 1-21.

om mänskliga rättigheter, utan även om makten över nationell säkerhet och suveränitet. Genom att auktoritära stater samarbetar kan flyktingspionage utgöra en anfallsvektor för att undergräva demokratin, vilket i sig är en fara för nationell säkerhet och suveränitet.

Liksom Michaelsen och Thumfart menar jag att mänskliga rättigheter är otillräckligt som det dominerande perspektivet i frågan om transnationellt förtryck, där flyktingspionage är en del. Blicken bör även riktas mot den demokratiska statens förmåga att agera och skydda sig från angrepp utifrån och inifrån, och man behöver även inse att digitala metoder för, och resultat av, spionage har inverkan på både individer och samhället. Den demokratiska statens suveränitet kopplat till transnationellt förtryck och flyktingspionage behöver lyftas fram i forskningen mer. Jag hoppas kunna bidra till att rikta blicken mot såväl betydelsen av cyberspace inom statsvetenskapen, som det till synes utforskade ämnet flyktingspionage.

Resultaten av studien skulle kunna generaliseras: om flyktingspionage anses skada Sveriges nationella säkerhet och suveränitet, bör detta även kunna tillämpas på andra demokratiska stater. Om den digitala dimensionen uppmärksammas här skulle samma sak också kunna antas gälla i andra demokratier, liksom om det inte debatteras här har det förmodligen liten eller ingen plats i debatten i andra demokratier heller.

1.5 Avgränsning

Materialet i studien består av två typer: texter från Sveriges riksdag respektive fyra stora svenska nyhetstidningar. Från Sveriges riksdag har följande material inhämtats: interpellationer, motioner, skriftliga frågor, frågestunder samt debatter som specifikt rör eller inbegriper begreppet flyktingspionage. Från Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen och Svenska Dagbladet har debatt-, kolumnist-, kultur- samt ledartexter inhämtats. Texterna består av inlägg författade av personer, något som berörs i avsnitt *1.6 Metod och urval*.

Samtliga texter kan tolkas som argumenterande, eftersom de uttrycks av politiker respektive opinionsbildare, men detta är inte en argumentationsanalys. Tidsperioden sträcker sig mellan januari 2014 och april 2023, från och med året då lagstiftningen om olovlig underrättelseverksamhet mot person tydliggjordes. Detta är även en period som kännetecknats av fortsatt digitalisering av samhället. Studien gör inte anspråk på att studera

all svensk mediedebatt och riksdagsledamöter kan mycket väl diskutera flyktingspionage i riksdagens utskott, vilket inte inbegrips här.

1.6 Metod och urval

Metoden är en beskrivande innehållsanalys med syfte att få översikt av en del av svensk offentlig debatt om flyktingspionage. Innehållsanalys kan finna manifest innehåll och mönster i en mängd material och upptäcka vad texten säger. Man kan även räkna förekomsten av ord, vilket denna studie inte gör på grund av studiens omfattning. För att upptäcka medias uppmärksamhet på en fråga hamnar därför metodvalet på en kvalitativ innehållsanalys fokuserad på texter. Eftersom studien är beskrivande, och innehållsanalys kan upptäcka beskrivningar av ett fenomen, är metoden också lämplig.⁴⁸

Urvalet av material, bestående av primärkällor, har skett helt digitalt. Via sökningar på Sveriges riksdags hemsida har materialet för åren 2014–2023 tagits fram. Som tidigare nämnts är flyktingspionage det begrepp som används, snarare än olovlig underrättelseverksamhet mot person. Texterna har indelats enligt typ, det vill säga debatt, interpellation, interpellationsvar, motion, protokoll (som innehåller interpellationsdebatt, frågestund och debatt om andra ämnen där flyktingspionage ingår), skriftlig fråga samt svar på skriftlig fråga. Opinionstexterna har hämtats via Retriever Research, med samma begrepp och tidsperiod. Texterna består av typerna debatt, kolumn, krönika, kultur samt ledare. Totalt innefattar studien 35 analysenheter från riksdagen och 30 analysenheter från media, varav tre varit exakta kopior publicerade dagen efter den ursprungliga texten och därför valts bort.

Politikerna och opinionsbildarna är källor, som betraktas som äkta. De kan vara tendentiösa, men det ingår också i deras roll att uttrycka åsikter.⁴⁹ Det som kan kritiseras skulle kunna vara bristande kunskap om vad som är flyktingspionage respektive flyktingspionage som ett uttryck för transnationellt förtryck, dvs att det existerar i ett större sammanhang. För

---

⁴⁸ Kristina Boréus & Sebastian Kohl, "Innehållsanalys" i, *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, red. Kristina Boréus & Göran Bergström, 4:e uppl., (Lund: Studentlitteratur, 2019), s. 50-52.

⁴⁹ Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5:e uppl. (Stockholm: Wolters Kluwer, 2017), s. 291-296.

tydlighetens skull betyder lagstiftare eller politiker alltså riksdagsledamot, opinionsbildare är skribent av text i media, medan debattör avser både lagstiftare och opinionsbildare.

Texterna söktes fram med hjälp av nyckelorden ”flyktingspionage”, ”flyktingspioneri”, ”olovlig underrättelseverksamhet mot person” och ”transnationellt förtryck”. En pilotstudie bestående av några texter av vardera typ genomfördes för att utröna hur texter diskuterade begreppet flyktingspionage och i vilken omfattning. Varje enskild text utgör därför en analysenhet.⁵⁰ För att kunna analysera utformades analysfrågor som ställdes till samtliga texter. Analysfrågor (Bergström och Kohl benämner dessa även som frågescheman) är ett bra sätt att ställa frågor, kopplade till frågeställningen, till analysenheten för att veta vad texten säger. Analysfrågorna tillkom under pilotstudien medan kategorierna växte fram i samband med kodningen, de har därför inte skapats på förhand. Samtliga finns i *Bilaga 1: Kodschema*, som tydliggör sortering och kategorisering av innehållet. Varje text fick en numrerad kodblankett, som följer kodschemats uppbyggnad.⁵¹ All kodning genomfördes manuellt, med regler (se *Bilaga 2: Tolkningsregler*) för att avgöra gränssningar och tolka tveksamheter.⁵²

Kritiken mot innehållsanalys menar att texterna inte får tala, att man kan missa sammanhang samt att ord kan ha flera innebörder, som kan skifta över tid.⁵³ Flyktingspionage och olovlig underrättelseverksamhet mot person är dock så pass vedertagna att deras betydelse sällan kan misstolkas, och har inte ändrats under tidsperioden studien undersöker. I urvalet skrivs om flyktingspionage med en betydelse som debattörerna är införstådda med. Även riksdagsdokument som inte uttryckligen anger nämnt begrepp, men ändå berör fenomenet, har påvisats i riksdagens sökningar, exempelvis interpellation till statsråd 2022/23:153 *Skattemedel till organisationer med koppling till regimen i Iran*. Nackdelen med vald metod är att begreppet flyktingspionage i vissa fall inte nämns uttryckligen, utan finns underförstått. I andra texter nämns enbart ordet. I båda dessa kategorier av texter saknas ett uttryckligt sammanhang som riktigt kan påvisa hur eller varför det rör sig om flyktingspionage, mer än att det åsyftar begreppet. En diskursanalys med mer material skulle kunna få en mer

---

⁵⁰ Boréus & Kohl, 2019, s. 60.

⁵¹ Boréus & Kohl, 2019, s. 59.

⁵² Boréus & Kohl, 2019, s. 58.

⁵³ Boréus & Kohl, 2019, s. 80-82.

översiktlig bild av hela diskursen och sätta olika fall av flyktingspionage i ett större sammanhang, exempelvis genom att förena medierapportering med debatt.

En sista kritik är att det outtalade riskerar att missas.⁵⁴ Nackdelen med metoden är att det kan finnas texter som skulle ha ingått i studien, exempelvis när debattören inte känner till vedertagna begrepp för att åsyfta flyktingspionage eller pratar om ett ämne med andra ord, dvs latent innehåll missas.⁵⁵ Men texterna har valts ut just för att avsändarna använder vedertaget begrepp och samtliga texter som innehållet någon koppling till flyktingspionage har lästs, för att inrymma både latent och manifest innehåll. Som nämnts har även sökverktygen påvisat texter kopplade till flyktingspionage utan att begreppet uttryckligen nämns. Med stor sannolikhet är urvalet stort nog för att kunna generalisera även bland de som eventuellt inte skulle ha använt begreppet. Kodningen har tagit hänsyn dels tills ämnet som debatteras, dels lyft ur meningar, och därmed inte bara fokuserat på enstaka ord, för att bättre hantera latent innehåll.

Flyktingspionage utgör ett etablerat begrepp som kan användas. Därmed hanteras begreppsvaliditeten, hur väl begrepp definieras och kan operationaliseras i själva studien.⁵⁶ För att garantera god intrakodarreliabilitet, att kodningen blivit korrekt med möjlighet till jämförelse av kodningen,⁵⁷ har varje analysenhet kodats vid två olika tillfällen i slumpmässig ordning i syfte att undvika snedvridning i tolkningen.

1.7 Disposition

Kapitel två kommer att beskriva teoriperspektivet om cyberaspekten, som tillsammans med frågorna analyserar materialet. Förhoppningen är att cyberaspekten kan placera debatten om flyktingspionage i ett större sammanhang och se samband mellan debatt och den digitala dimensionen.

I kapitel tre presenteras analysen, där varje fråga i frågeställningen får ett avsnitt kopplat till riksdagen respektive media. I kapitel fyra kommer diskussionen, baserad på analysen,

---

⁵⁴ Boréus & Kohl, 2019, s. 79.

⁵⁵ Boréus & Kohl, 2019, s. 50.

⁵⁶ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud, 2017, s. 59-60.

⁵⁷ Boréus & Kohl, 2019, s. 61.

besvara frågeställningen ihop med teorin. Slutligen, i kapitel fem, finns studiens slutsatser och förslag på framtida forskning.

2. Teoriperspektiv

Statsvetaren Lucas Kello har utvecklat en teori, jag kallar den cyberaspekten, gällande vad den teknologiska revolutionen, i form av cyberspace, innebär för världsordningen och internationella relationer. Cyberspace betyder alla enheter och nätverk sammankopplade via Internet, World Wide Web (WWW) och andra datorsystem.⁵⁸ Teknologi kan, av sig självt, inte förändra saker, utan möjliggör förändring.⁵⁹ Trots att datorer funnits i drygt sjuttio år, att Internet skapades för över femtio år sedan och IT omsluter nästan hela samhället⁶⁰ integreras inte teknologisk innovation i forskningen om internationella relationer. Det varken uppmärksammas eller betraktas som ett hot mot den nuvarande världsordningen eller ett hot mot staten. Världsordningen anses vara statisk och svårföränderlig. Nuvarande paradig är centrerat kring staten och dess militära styrka, och bortser från teknologins effekter.⁶¹ Detta skulle även kunna gälla flyktingspionage, att cyberaspekten inte uppmärksammas som en förändrande faktor inom både flyktingspionage och samhället.

Nationell säkerhet innebär att staten ska beskydda invånarna från utländska hot genom att förhindra utländsk påverkan och närvaro på inrikesarenan. Med hjälp av ny teknologi kan dock utländska intressen snabbt penetrera en suverän stat, vilket försämrar möjligheten att säkra nationen och ger upphov till oväntade konflikter.⁶² Stater får därmed större svårigheter att sköta sin säkerhet.⁶³ Suveränitet innebär i korthet att staten inte är underställd en annan stat och kan sköta inrikespolitiken utan störningar från utländska aktörer,⁶⁴ dvs den har maktmonopol och självbestämmande inom sitt territorium. Jag kommer istället inkludera skyddet av invånare i suveränitet, som en del av statens handlingsförmåga inom territoriet, och låter nationell säkerhet fokusera på skyddet av staten.

I och med vad Kello kallar systemisk revidering (systemic revision) utmanas makten inom världsordningen av stater, eller grupper av stater, som inte spelar enligt reglerna. Syftet är

---

⁵⁸ Lucas Kello, *The Virtual Weapon and International Order*. (New Haven: Yale University Press, 2017), s. 45.

⁵⁹ Kello, 2017, s. 80.

⁶⁰ Kello, 2017, s. 3.

⁶¹ Kello, 2017, s. 81-85.

⁶² Kello, 2017, s. 106.

⁶³ Kello, 2017, s. 191-192.

⁶⁴ Kello, 2017, s. 190.

ideologisk och moralisk förändring av världsordningen, där gemensamma medel och förhållningssätt som stater har skapat i sin konkurrens om säkerhet, ska förändras.⁶⁵ Både ramverk och politisk stabilitet kan omkullkastas av cyberaspekten.⁶⁶ Icke-statliga aktörer utmanar de suveräna staterna, så som religiösa grupper, politiska aktivister och organiserad brottslighet. Här ingår privata företag, som kan ha stor makt över den digitala infrastrukturen,⁶⁷ till exempel Apple och Alphabet som hanterar personuppgifter utanför staters kontroll.⁶⁸ Denna studie fokuserar inte på de icke-statliga aktörerna, men som vi har sett tidigare använde Saudiarabien Twitters personuppgiftsbehandling för att spåra regimkritiker, man insåg värdet av den digitala infrastrukturen. Stater kan utnyttja cyberspace för att påverka såväl myndigheter som icke-statliga aktörer för flyktingspionage.

Teknologi kan både minska och utöka mänskligt agerande.⁶⁹ Spionage i cyberspace kan bedrivas på en avsevärt större skala, dels genom att infiltration av en annan stat kan ske i större omfattning, dels genom mängden information man kan komma över. Spionen behöver inte fysiskt befinna sig i landet där spionaget utförs.⁷⁰ Ju längre angriparen finns och verkar inifrån systemet, desto mer information kan denne komma över.⁷¹ Appen ToTok är ett exempel på spionage, den är skalbar och kan nå många individer globalt. Det här komplicerar flyktingspionage, eftersom man i grunden utgår från att det utförs i Sverige, samtidigt som det utförs i andra länder. Cyberaspekten komplicerar flyktingspionaget: var börjar respektive slutar ett fall av flyktingspionage? Spionen kan spionera fysiskt i Sverige (som lagstiftningen utgår ifrån), men överför informationen digitalt till främmande makt, eller tvärtom. Ett fall kan även helt förlita sig på digital insamling och överlämning, inom Sverige. Var gränserna går och hur mycket metoderna kompletterar varandra är komplicerat.

I studien använder jag Kellos syn på hur cyberaspekten kan möjliggöra förändring av flyktingspionage, nationell säkerhet och suveränitet. Stater kan agera i cyberspace för att påverka individ och stat. Flyktingspionage med hjälp av teknologi kan underlätta och förstora

---

⁶⁵ Kello, 2017, s. 90-92.

⁶⁶ Kello, 2017, s. 122-127.

⁶⁷ Kello, 2017, s. 161-162.

⁶⁸ Kello, 2017, s. 181.

⁶⁹ Kello, 2017, s. 96.

⁷⁰ Kello, 2017, s. 72.

⁷¹ Kello, 2017, s. 139.

hotet mot stater genom att det utförs mer på distans och i stor skala. Teknologi och flyktingspionage kan tillsammans förstärka auktoritära stater (en grupp av stater) förmåga att störa demokratiska stater (en annan grupp av stater), med målet att skapa en annan världsordning. Är teknologin som hjälpmedel för flyktingspionage något den svenska debatten ser som hot mot nationell säkerhet och suveränitet?

3. Analys

Analysen kommer att presenteras i sex avsnitt. Primärt analyseras riksdagens debatt om flyktingspionage sedan 2014, indelat i tre avsnitt. Första avsnittet analyserar frågeställningens första fråga, andra avsnittet fråga två och, slutligen kommer fråga tre i tredje avsnittet. Därefter presenteras analysen av mediedebatten om flyktingspionage i tre avsnitt, uppbyggda efter samma ordning. Berättandet sker genom att återge citat och att referera till texter.

3.1 Hur diskuterar riksdagen flyktingspionage?

Generellt kopplar riksdagen flyktingspionage till andra sammanhang, men sällan på djupet. De vanligaste sammanhangen man placerar flyktingspionaget till är diasporan, myndigheters arbete, mänskliga rättigheter och nationell säkerhet. Debatt förekommer i ämnen som rör utrikespolitik⁷², statliga myndigheters arbete⁷³, Sveriges hållning till Kina⁷⁴, hedersförtryck⁷⁵ och spionage mot Sverige⁷⁶. Det här är genomgående och kommer synliggöras av flera citat i det här avsnittet. Beskrivningar och metoder är oftast odefinierade:

Det handlar till exempel om det vi kallar för flyktingspionage, spionage mot medborgare med bakgrund i Iran som befinner sig i Sverige.⁷⁷

Här kan man inte utröna vilka metoder flyktingspionaget baseras på: avståndshot, som i övervakning av individen, släktingar, eller hot mot släktingar, eller direktattack, som i direkt hot eller våld mot en person. Ovanstående citat är från en frågestund som behandlar protesterna mot regimen i Iran hösten 2022 och hur Sverige och EU bör ändra sin politik gentemot landet, alltså utrikespolitik.

---

⁷² Protokoll 2019/20:73, *Utrikespolitisk debatt*, 2020-02-12, kodblankett 19 riksdagen.

⁷³ Skriftlig fråga till statsråd 2020/21:1669, *Säkerhetsklassning av tjänster*, 2021-02-08, kodblankett 13 riksdagen.

⁷⁴ Protokoll 2019/20:51, *Arbete i frågor som rör Kina*, 2019-12-13, kodblankett 20 riksdagen.

⁷⁵ Svar på skriftlig fråga till statsråd 2019/20:1896, *Skydd för invandrade svenskar*, kodblankett 17 riksdagen.

⁷⁶ Protokoll 2022/23:57, *Svar på interpellation 2022/23:153 om skattemedel till organisationer med koppling till Iran*, 2023-02-03, kodblankett 2 riksdagen.

⁷⁷ Protokoll 2022/23:15, *Frågestund: Sveriges hållning till den iranska regimen*, 2022-10-27, kodblankett 6 riksdagen.

Diasporan nämns genom kopplingen mellan svensk medborgare med bakgrund i Iran, vilket vi kommer att se i flera exempel i analysen. Diasporan blir en grupp, utsatt för sina forna hemländers förtryck, i värdstaten Sverige. Den delas upp i regimkritiker och vad vi kan kalla regimtrogna endast när angivare inom diasporan nämns. Man talar *om* diasporan, bör betonas, vilket skiljer sig från media, vilket återkommer i avsnitt 3.4 *Hur diskuterar media flyktingspionage?*. Det är diasporan som utsätts för flyktingspionage, med undantag för skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1371 *Flyktingspionage i Sverige*, som menar att även personer som levt hela livet i Sverige kan bli spionerade på.

I några fall är ämnet för debatten flyktingspionage, som debatten om uzbekiska regimkritikers situation i Sverige i skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1242 *Turkiet och flyktingspionage* och skriftlig fråga till statsråd 2014/15:267 *Skyddet av uzbekiska regimkritiker*:

*I Sverige sköts 2012 den uzbekiske imamen Obid Nazarov i huvudet utanför sitt hem i Strömsund.*⁷⁸

Ett mönster i riksdagsdebatten är att metoden som regelbundet nämns är direktattack, där man lyfter fram individuella fall. Liksom tidigare nämnda mordförsöket på den tjetjenska regimkritikern Tumsu Abdurachmanov i Gävle 2020 lyfts våldsamma direktattacker som exempel på auktoritära staters ansträngningar att kväsa regimkritiker, såväl i Sverige som utomlands. Här pekas andra stater ut, varpå man kan koppla det till en diskussion om suveränitet, att andra stater fysiskt angriper regimkritiker på svenskt territorium.⁷⁹

Mediereportage framhävs och påverkar riksdagsdebatten, ett mönster som diskuteras i kapitel 4. *Diskussion*:

*I det klipp som Ekot redogör för framkommer vad som närmast kan betraktas som förtäckta hot om arrestering (och möjligen värre repressalier) gentemot en Gülenanhängare...*⁸⁰

---

⁷⁸ Skriftlig fråga till statsråd 2014/15:267, *Skyddet av uzbekiska regimkritiker*, 2015-02-27, kodblankett 35 riksdagen.

⁷⁹ Interpellation till statsråd 2021/22:187, *Statssanktionerade mord och flyktingspionage*, 2021-12-10, kodblankett 9 riksdagen.

⁸⁰ Skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1511 *Turkiskt underrättelsearbete i Sverige*, 2018-06-15, kodblankett 25 riksdagen.

Texten är den enda som ger uttryck för mobilitetskontroll, dvs arrestering eller fängslande av individer.

I exemplet skriftlig fråga till statsråd 2019/20:1896 *Skydd för invandrade svenskar* är det svårt att veta om sammanhanget, ett brandattentat mot en politiskt aktiv kvinna, rör flyktingspionage eller transnationellt förtryck. Å ena sidan nämns inte flyktingspionage i frågan, och hotet mot individen behöver nödvändigtvis inte bero på flyktingspionage. Å andra sidan kan det inte heller uteslutas att hot beror just på insamling av personuppgifter, som skett med hjälp av flyktingspionage. Texten är för kort, en återkommande svårighet.

Flyktingspionage förekommer i några fall i samband med debatten om religiösa (muslimska) samfund, som ett led i förtrycket från auktoritära stater. Att främst myndigheter ska stoppa ekonomiska bidrag är ett agerande som förespråkas.⁸¹ Generellt hänvisar många lagstiftare till myndigheters arbete och en i synnerhet:

*När det kommer till frågor som s.k. flyktingspionage är det Säkerhetspolisen som har till uppgift att bekämpa det i Sverige. Insatser för att förebygga, förhindra och upptäcka flyktingspionage är en viktig verksamhet för myndigheten.*⁸²

Säkerhetspolisens arbete och politikens agerande utgör ännu ett mönster. Framför allt statsråd hänvisar till vikten av Säkerhetspolisens arbete och svaren på interpellationer respektive skriftliga frågor har samma eller liknande skrivning, som vi ser ovan. Här agerar specifika statsråd som representanter för regering och politik. Av frågeställaren förväntas också politiken agera, i form av statsråd och regering, vilket är rimligt eftersom statsråd har politiska ansvarsområden och regeringen politisk makt. Andra myndigheter, bland annat Migrationsverket, pekas också ut som ansvariga, och här lyfts övertagande av verksamhet som är värd att belysa, för att senare föras in i diskussionskapitlet:

---

⁸¹ Interpellation till statsråd 2022/23:153, *Skattemedel till organisationer med koppling till regimen i Iran*, 2023-01-24, kodblankett 3 riksdagen.

⁸² Svar på skriftlig fråga till statsråd 2019/20:1896, *Skydd för invandrade svenskar*, 2020-08-19, kodblankett 17 riksdagen.

År 2017 framkom det att Migrationsverket hade anställt regimtrogna tolkar för förhör med eritreanska flyktingar, och det har även förekommit uppgifter om att andra stater har bedrivit spionage bland sina exilmedborgare i Sverige.⁸³

Myndigheternas arbete är en garanti för nationell säkerhet, demokratin, skydd av medborgarna och suveränitet. Nationell säkerhet, med hänvisningar till hot, risker eller faror mot Sverige, förekommer i debatten som vi ser i avsnittet nedan.

3.2 Diskuterar riksdagen nationell säkerhet och suveränitet, och hur i sådana fall?

Suveränitet är ett avvikande sammanhang, dvs suveränitet som ämne i sig debatteras inte i samband med flyktingspionage. Däremot hamnar både nationell säkerhet och suveränitet oftare i fokus när man ser hur Sverige påverkas av flyktingspionage. Michaelsen och Thumfart, liksom Anstis och Barnett, diskuterar världstatens suveränitet respektive ansvar att trygga mänskliga rättigheter. I riksdagsdebatten finns uttryck för detta när man ser världstatens ansvar att trygga invånarna, som återkommer i tre svar på skriftliga frågor till statsråd:

Regeringen fördömer naturligtvis främmande makters försök att tysta ner eller trakassera meningsmotståndare som står under vårt lands beskydd.⁸⁴

Suveränitet rör makten över samhället, maktmonopolet inom ett givet territorium. Man implicerar att makten över, och skyddet av, invånare utmanas av annan stat. Staten har inte maktmonopol inom sitt givna territorium. Både Kina och Turkiet utpekade som hot, men emellanåt är det svårt att veta om kränkningar och påtryckningar är en del av flyktingspionaget, eller om flyktingspionage är något som nämns i förbifarten:

Kränkningar i form av kinesiska påverkanskampanjer liksom påtryckningar mot politiker, journalister och MR-aktivister kopplat till utvecklingen i Hongkong, Tibet, Xinjiang och

---

⁸³ Skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1390, *Flyktingspionage*, 2018-05-31, kodblankett 29 riksdagen.

⁸⁴ Svar på skriftlig fråga till statsråd 2018/19:259, *Åtgärder mot flyktingspionage*, 2019-02-27, kodblankett 22 riksdagen & Svar på skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1390, *Flyktingspionage*, 2018-06-12, kodblankett 26 riksdagen & Svar på skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1371, *Flyktingspionage i Sverige*, 2018-06-15, kodblankett 28 riksdagen.

Taiwan har under senare år blivit alltmer påtagliga, även i Sverige. Flyktingspionage utgör ett allt större problem.⁸⁵

Om de kopplas samman är detta ett hot mot suveräniteten och nationell säkerhet, men det är oklart om den första meningen diskuterar Sverige eller de fyra nämnda länderna och territorierna. Hot mot politiker antyder inte att det rör sig om flyktingspionage riktat mot svenska politiker. Kina beskylls även för att angripa svensk suveränitet, genom att försäkra ”säkra det kinesiska maktmonopolet”⁸⁶ med hjälp av flyktingspionage mot diasporan i Sverige. Hot mot svensk nationell säkerhet handlar både om att garantera välfungerande myndigheter, som utför sitt arbete korrekt och som invånarna kan lita på⁸⁷, och hot mot demokratin genom utländsk påverkan:

Olovlig underrättelseverksamhet mot person, så kallat flyktingspionage, underminerar den demokratiska processen och utgör ett mycket allvarligt hot mot vårt samhälle.⁸⁸

Till stor del sammankopplas nationell säkerhet med utpekandet av särskilda stater som hot, så som Turkiet.⁸⁹ Men det rör sig inte om djupare beskrivningar av hur varken suveränitet kränks eller nationell säkerhet hotas.

3.3 Uppmärksammar riksdagen den digitala dimension och hur i sådana fall?

Endast i fyra av trettiofem fall nämner lagstiftare digital teknik och dess effekter på flyktingspionage. I en skriftlig fråga till statsråd 2018/19:259 *Åtgärder mot flyktingspionage* nämns att en person ska ha hånat regimkritiker via sociala medier, vilket inte kan betraktas som direkt relaterat till flyktingspionage, även om det kan ha en kylningseffekt på regimkritiker. I två skriftliga frågor till statsråd, 2017/18:1371 *Flyktingspionage i Sverige* och

---

⁸⁵ Motion till riksdagen 2019/20:3393 *med anledning av skr. 2019/20 Arbetet i frågor som rör Kina*, 2019-10-18, kodblankett 21 riksdagen.

⁸⁶ Skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1371, *Flyktingspionage i Sverige*, 2018-05-29, kodblankett 30 riksdagen.

⁸⁷ Skriftlig fråga till statsråd 2020/21:1679 *Säkerhetsklassade tjänster*, kodblankett 12 riksdagen.

⁸⁸ Svar på skriftlig fråga till statsråd 2020/21:734 *Säkerhet för personer som flytt till Sverige*, kodblankett 14 riksdagen.

⁸⁹ Svar på skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1242 *Turkiet och flyktingspionage*, kodblankett 32 riksdagen.

2017/18:1390 *Flyktingspionage* nämns en digital tjänst via Arbetsförmedlingen som innehöll personuppgifter om nyanlända:

SVT Nyheter uppmärksammade nyligen att Arbetsförmedlingens webbtjänst Jobskills, där arbetsgivare kunde söka information om nyanlända, kunde utnyttjas vid flyktingspionage.⁹⁰

Detta skulle kunna hänföras till låg risk och kostnad för användaren med möjlighet att kunna övervaka många personer; svårupptäckt samt att det är svårt med ansvarsutkrävande på grund av låg bevisbarhet om en person via tjänsten börjar kartlägga regimkritiker. Men det är svårt att veta exakt med en odetaljerad passage.

I en utrikespolitisk debatt påträffas den enda mer ingående beskrivningen av digital teknik:

I en digitaliserad värld kan också icke-statliga aktörer och stater som saknar direkt geografisk koppling till Sverige ändå vara intresserade av att vara antagonister till oss. Det visar inte minst det omfattande flyktingspionage som vi har sett i vårt land, till exempel den körkortsapp på farsi som avslöjades i förra veckan och som samlar in information och spelar in samtal som användaren av appen gör.⁹¹

Appen kan användas för avståndshot och direktattack (trakasserier eller hot), och skulle kunna vara svårupptäckt (otillräckligt ansvarsutkrävande), ha låg bevisbarhet, samt övervaka många personer till låg kostnad. Allt skulle kunna skötas på distans, antingen i Sverige eller från annat land, eller en kombination. Appen ToTok är ett liknande exempel på en regimstyrd app med kartläggning och övervakning som syfte – den fungerar som spionprogramvara.

I texterna relateras flyktingspionage till nationell säkerhet, där en hotbild eller risker målas upp mot Sverige. Citaten visar att hoten mot svensk suveränitet, förmågan att beskydda invånare, finns både internt och externt.

---

⁹⁰ Skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1390, *Flyktingspionage*, 2018-05-31, kodblankett 29 riksdagen.

⁹¹ Protokoll 2020/21:17, *Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar*, 2020-09-30, kodblankett 16 riksdagen.

3.4 Hur diskuterar media flyktingspionage?

De generella dragen i mediedebatten är desamma som i riksdagen, nämligen sammanhangen flyktingspionage nämns i är nationell säkerhet, diasporan, myndighetsarbete och mänskliga rättigheter. Liksom i riksdagen nämns risken för att religiösa samfund fungerar som auktoritära staters förlängda arm.⁹² I media debatteras diasporan genom dubbelt medborgarskap som en risk mot nationell säkerhet gällande vissa yrken. Att inneha mer än svenskt medborgarskap betraktas som en säkerhetsrisk.⁹³ Endast en debattör ifrågasätter detta:

Att misstänkliggöra människor med utländsk bakgrund är helt enkelt en politisk strategi.⁹⁴

Debattören hänvisar till att den här typen av argumentation är just politisk och egentligen inte fokuserar på nationell säkerhet, som de andra opinionsbildarna hävdar.

En framträdande skillnad mellan lagstiftare och opinionsbildare är att exilmedborgare, medlemmar ur en diaspora, debatterar auktoritära stater och förtryck:

En del av oss har fått hotfulla samtal från Iran där budskapet är: vi vet vilka du och din familj är och vi bevakar er.⁹⁵

De relaterar till den specifika diaspora de själva tillhör och uppger att en auktoritär stat har intresse av att splittra regimkritiker. Avståndshot nämns här, den vanligast återgivna metoden i mediedebatten. Exilmedborgarna lägger ut texten i förhållande till politikerna och kopplar samman flera komponenter i metoderna avståndshot och direktattacker: övervakning, digitala trakasserier och hot samt kontroll av släktingar på plats i hemlandet.⁹⁶

---

⁹² Expressen Ledare, *Erdogans långa arm når ända hit*, 2022-03-22, kodblankett 10 media & Expressen Ledare, *Stoppa Turkiets spioncentraler*, 2018-06-14, kodblankett 28 media.

⁹³ Aftonbladet Debatt, *Myt att svensk-iranier drabbas av nya regler*, 2023-03-13, kodblankett 2 media & Expressen Ledare, *Spionhärvan ställer obekväma frågor*, 2022-11-15, kodblankett 4 media.

⁹⁴ Aftonbladet Kultur, *Sverige har kommit lite närmare Iran*, 2020-01-13, kodblankett 20 media.

⁹⁵ Expressen Debatt, *Vi hotas och trakasserar av Iran - här i Sverige*, 2022-11-11, kodblankett 6 media.

⁹⁶ Expressen Ledare, *Erdogans långa arm når ända hit*, 2022-03-22, kodblankett 10 media.

Såväl spionage som flyktingspionage förutsätts oftast ske med hjälp av agenter som befinner sig fysiskt i Sverige:

Ambassaden har dolt ett stort antal underrättelseofficerare som under täckmantel spionerar på Sverige, svenska medborgare och värvar agenter bland svenska informationsbärare.⁹⁷

Man utelämnar möjligheten att förtryck kan ske med digitala metoder eller på avstånd. I ovanstående citat uppmärksammar man att svenska medborgare blir spionerade på, utan att nämna eller diskutera diaspora, etniskt ursprung eller annan nationalitet. Samtliga medborgare kan alltså bli utsatta för flyktingspionage, vilket annars knappt nämns.

I media figurerar Turkiet och Kina som företrädare för auktoritära stater. Politiskt påverkansarbete genom såväl kinesiska representanter på plats i Sverige som kinesisk säkerhetslagstiftning, som är ”en form av avancerad flyktingspionage”,⁹⁸ nämns. Flyktingspionage är alltså inte bara en angelägenhet för diasporan, utan ett potentiellt politiskt problem inifrån den svenska demokratin. Politiskt påverkansarbete diskuteras i Expressen Ledare 2020-05-30 *Ge inte bidrag till Kinas påverkan*, där ”diasporaföreningar” kan påverka samhället genom flyktingspionage. Det handlar om att angripa demokratin inifrån med hjälp av exilmedborgare, antingen genom att tvång eller uppmuntran. Auktoritära stater vill direkt försöka påverka svenska partier genom hot eller infiltration. Just infiltration ska vi återkomma till i diskussionskapitlet.

Gällande att involvera forskning sker det endast i media, där begreppet transnationellt förtryck återfinns:

Männen som attackerade honom kände uppenbarligen till hans vanor och var de kunde slå till utan att riskera upptäckt. Därför tror Ahmet Dönmez att männen tillhör den turkiska underrättelsetjänsten eller någon gruppering med koppling till den... [...] Transnationellt förtryck kallas fenomenet och metoderna är flera.⁹⁹

---

⁹⁷ Svenska Dagbladet Debatt, *Sverige bör utvisa ryska agenterna*, 2022-03-09, kodblankett 12 media.

⁹⁸ Svenska Dagbladet Debatt, *Den kinesiska draken vässar sina klor*, 2022-11-03, kodblankett 7 media.

⁹⁹ Expressen Ledare, *Erdogans långa arm når ända hit*, 2022-03-22, kodblankett 10 media.

Samtliga metoder inom fenomenet räknas upp i texten, där det uppstår en gränsdragning mellan transnationellt förtryck och vad som faktiskt utgör flyktingspionage. Turkiet antas ha övervakat regimkritikern (avståndshot) för att sedan genomföra en direktattack. De har inhämtat information om honom för att kunna attackera fysiskt. Texten handlar till största delen om förtryck och tillhörande metoder, men har inkluderats eftersom texten relaterar transnationellt förtryck till flyktingspionage och sätter de båda i ett större sammanhang, med stor påverkan på den turkiska diasporan, svensk suveränitet, mänskliga rättigheter och såväl politikens som myndigheters arbete.

3.5 Diskuterar media nationell säkerhet och suveränitet, och hur i sådana fall?

Åter igen följer samma generella drag som för riksdagen. Opinionsbildare menar att svensk suveränitet uttryckligen kränks, både när en person angripits eller en yttre kraft försöker blanda sig i svensk politik:

Ännu vet ingen säkert vad som har hänt journalisten - har han blivit bortförd, eller gått upp i rök av egen vilja. [...] Om det visar sig att Reportrar utan gränser har rätt är det en kränkning inte bara av Sajid Hussains rättigheter, utan av Sveriges suveränitet.¹⁰⁰

Individens mänskliga rättigheter och svensk suveränitet kränks genom kidnappning, en form av mobilitetskontroll, av en svensk invånare, alternativt direktattack. Kristdemokratisk ungdom debatterar kinesisk kränkning av svensk suveränitet och vi ser att debatt i media kan föras av politiker (dock ej lagstiftare här):

Som en tydlig markering mot Kinas oacceptabla inskränkning i svensk suveränitet bör ambassadören omgående utvisas.¹⁰¹

Problemet med kritiken mot Kinas ambassadör är att den är kopplad till en större debatt om Kina, där flyktingspionage utgör en liten del av texten. Att utvisa personal är en åtgärd som åberopas flertalet gånger när texten handlar om Kina, eftersom även opinionsbildare vill att politiken agerar.

---

¹⁰⁰ Expressen Debatt, *Sverige ska inte vara en tummelplats för spioner*, 2020-04-03, kodblankett 19 media.

¹⁰¹ Svenska Dagbladet Debatt, *Sverige bör utvisa Kinas ambassadör*, 2020-01-12, kodblankett 21 media.

Om det föregående citatet explicit nämner suveränitet, är nedanstående mer implicit:

”Vår underrättelsetjänst, våra säkerhetsstyrkor, den turkiska staten och vår regering förföljer dem (regimkritiker, min anmärkning) - var i världen de än är”, sa Bozdag (vice premiärminister i Turkiet, min anmärkning) i samma intervju.¹⁰²

Man uppger en annan stats hänvisning till sin egen maktapparat för att förfölja regimkritiker, och verka, i andra länder, vilket är att betrakta som ett angrepp på svensk suveränitet, att verka inom Sverige för ett annat lands uttryckliga mål.

Hot och risker mot nationell säkerhet kopplas till organisationer verksamma i Sverige och hur dessa vill påverka Sverige:

Hur ser dessa organisationers kopplingar till respektive lands ambassad ut?¹⁰³

Kina, Ryssland och Iran bedriver spionage mot Sverige, däribland flyktingspionage, genom organisationer som fått bidrag från svenska myndigheter, något som måste stoppas enligt opinionsbildare. Även i mediedebatten är demokratin utsatt för hot, som företrädare för diasporan påpekat, som i tidigare nämnda Expressen Ledare 2022-11-11 *Vi hotas och trakasseras av Iran – här i Sverige.*

3.6 Uppmärksammar media den digitala dimension och hur i sådana fall?

Den digitala dimensionen uppmärksammas i två texter av trettio. Fokus ligger på fysiska direktattacker, vilket redan nämnts illustreras. Som bevis för Turkiets inblandning i Sverige räknas ett antal metoder upp:

Det kan handla om allt från digital övervakning, hatkampanjer i sociala medier och hot mot anhängare, till fysiska överfall och mordförsök.¹⁰⁴

---

¹⁰² Expressen Ledare, *Stoppa Turkiets spioncentraler*, 2018-06-14, kodblankett 28 media.

¹⁰³ Expressen Ledare, *Ge inte bidrag till Kinas påverkan*, 2020-05-30 kodblankett 16 media.

¹⁰⁴ Expressen Ledare, *Erdogans långa arm når ända hit*, 2022-03-22, kodblankett 10 media.

Digital övervakning och digitala hatkampanjer nämns, som två uttryck för digitalt förtryck, som i sin tur kopplas till flyktingspionage. Digital övervakning kategoriseras som avståndshot, medan hatkampanjer främst kopplas till direktattacker. Båda kan syfta till att tysta individer eller grupper. Egenskaperna problematiseras inte, men kan betyda låg risk och kostnad, skalbarhet och otillräckligt ansvarsutkrävande (svårupptäckt). Det här är den enda mediatext som nämner metoden övertagande av verksamhet.

I ett replikskifte om Migrationsverket uppmärksammas asylsökandes möjlighet till adressändring via en digital tjänst, vilket skulle kunna utnyttjas för flyktingspionage.¹⁰⁵ En sådan tjänst skulle kunna vara förknippad med låg risk, skalbarhet och otillräckligt ansvarsutkrävande vid flyktingspionage, men passagen är egentligen för kort för att veta.

Sammantaget finns mycket lite om den digitala dimensionen i både riksdagsdebatt och mediedebatt om flyktingspionage. I nästkommande kapitel, diskussion, ska analysen av materialet sammankopplas med teorin.

---

¹⁰⁵ Svenska Dagbladet Ledare, *Replikskifte mellan Anders Danielsson och Pernilla Ström*, 2016-02-04, kodblankett 31 media.

5. Diskussion

I det här kapitlet kommer resultatet från analysen att avhandlas med hjälp av teorin. Först kommer kortare svar på frågeställningen. Därpå kommer en längre diskussion kring nationell säkerhet, suveränitet, den digitala dimensionen samt särskilt intressanta aspekter från analysen som är värda att lyfta fram mer. För översiktens skull upprepas frågeställningen:

- Hur ser diskussionen gällande flyktingspionage ut i Sverige?
- Diskuteras flyktingspionage i termer av nationell säkerhet och suveränitet, och hur i sådana fall?
- Uppmärksammas den digitala dimensionen och hur i sådana fall?

Allmänt förs det få djupa och långa diskussioner om flyktingspionage. Svensk suveränitet anses påverkad av auktoritära staters underrättelsearbete i Sverige som värdstat och hur de hotar regimkritiker. Det är positivt att man ser hotet och vill åtgärda det med genom politik och myndigheter. Hot mot nationell säkerhet är mer framträdande i debatten, som ett hot mot demokrati och myndigheter, i vars uppgifter ingår att upprätthålla demokratin.

Religiösa samfund misstänks vara viktiga aktörer för auktoritära stater och betraktas både som icke-statliga aktörer och statliga aktörer, eftersom de anses vara styrda av stater. Kello menar att icke-statliga aktörer har potential att störa staters suveränitet, och i citatet från riksdagen om körkortsappen nämns att just icke-statliga aktörer kan bli Sveriges fiender tack vare digitalisering. Stater kan utnyttja icke-statliga aktörer för flyktingspionage. Flyktingspionage med hjälp av spionprogramvara är också ett bra exempel, vilket kan utföras som avståndshot mot personer i Sverige.

Digital teknik som möjliggörare av, och underlättare av, flyktingspionage märks förutom ovanstående exempel knappt i debatten - här hade jag förväntat mig mer. Måhända för att pilotstudien visade texter som innehöll den digitala dimensionen, men framför allt för att vi lever i vad som betraktas som ett alltmer ökande digitaliserat samhälle. Jag återkommer till detta senare i diskussionen.

Utifrån materialet, som inte omsluter nyhetsartiklar, går det att utläsa att lagstiftare hänvisar till media och inte tvärtom. I riksdagen hänvisar man till Sveriges Television för Arbetsförmedlingens tjänst Jobskills. Vi har sett hänvisning till Ekot och i skriftlig fråga till

statsråd 2020/21:1669 *Säkerhetsklassning av tjänster på Migrationsverket* hänvisas till Bulletin. Media diskuterar inte riksdagsdebatten om flyktingspionage alls.

Flyktingspionage inbegriper uteslutande regimkritiker, och förutsätts vara personer med utländsk härkomst. Debatten om dubbelt medborgarskap och auktoritära staters uppmuntran att påverka demokratin inifrån med hjälp av exilmedborgare är problematisk. Det spelar roll att en auktoritär stat använder avståndshot, exempelvis övervaka eller fängsla släktingar eller vänner i ett land, när en person innehar ett visst yrke eller förtroendeuppdrag. Risken ska inte förringas och berör infiltration, men det finns per automatik ingen koppling mellan att utföra spionage å auktoritära staters vägnar och att vara från ett auktoritärt land. Exempelen i kapitel 1. *Inledning* visar exilmedborgare som spionerar på andra exilmedborgare, men så som lagstiftningen är skriven kan spionen vara vem som helst, oavsett medborgarskap. Generellt utmålas diasporan både som offer för flyktingspionage och misstänkliggörs för att kunna gå auktoritära staters ärenden. Flera debattörer förenklar dessutom diasporan till en enhetlig skara människor som vill samma sak, vilket både Moss och Jörnum visat är fel, vare sig de är regimkritiska eller inte, och auktoritära stater kan genom flyktingspionage splittra en diaspora. Som The Citizen Lab skrivit innebär ständig digital utsatthet att individer slutar lita på varandra och på grupper, dvs den digitala dimensionen spelar roll och får verkliga efterverkningar.

Främst lagstiftarna menar att diasporan ska skyddas. Å ena sidan kan det betraktas som att den inte kan skydda sig själv, å andra sidan belyser debatten om flyktingspionage, och lagstiftningen i sig, att debattörerna ser grupper i samhället som behöver skyddas. Detta till skillnad från den kritik som The Citizen Lab riktar mot Kanadas regering, att flyktingar blir lämnade utan hjälp. Samtidigt, om debatten i studien knappt ser den digitala dimensionen kanske den det ändå finns bristande stöd genom bristande insikt? En alternativ förklaring kan vara att man diskuterar den digitala dimensionen i slutna rum, eller att ärenden som rör flyktingspionage delvis beläggs med sekretess. Men rimligtvis borde något av detta spilla över i debatten under nästan tio år.

Att påvisa exempel på direktattacker riskerar att visa flyktingspionage som mestadels eller enbart någonting fysiskt, som drabbar ett fåtal personer, och inte innehåller digitala tillvägagångssätt. Samtidigt är det positivt i den mån debattörerna är införstådda med

följderna flyktingspionage kan ha, både för grupper och individer. Men det för tankarna till Kellos ord om att militär styrka står i fokus för en stat, medan man glömmer bort effekter av handlande inom cyberspace för en stats nationella säkerhet och suveränitet. Fall liknande mordet på Khashoggi uppmärksammas, eftersom de är påtagliga och handbegripliga, de inträffar på en fysisk plats. Fall som Adbulaziz och de personer The Citizen Lab intervjuade faller in i bakgrunden, eftersom de är digitala till sin karaktär. Men båda kan betraktas som flyktingspionage och har konsekvensen att tysta regimkritiker. Stater måste inte förlita sig på fysiska direktattacker i flyktingspionage, utan har möjligheter att använda cyberspace för att tysta regimkritiker.

Här ska vi kort återvända till lagstiftningen. Den anger att flyktingspionage ska ske i Sverige, men i kapitel 1. *Inledningen* har vi sett att flyktingspionage kan utföras i flera länder, med kopplingar till Sverige. Det behöver ske hemligt med hot eller svikliga metoder, men alla handlingar i ett fall av flyktingspionage måste inte ske fysiskt i Sverige, utan i fler länder och genom såväl fysiska som digitala tillvägagångssätt. Således finns det på en och samma gång uppenbara skäl (lagstiftningens ord om i landet) varför debattörerna fokuserar på fysiskt handlande i Sverige, samtidigt som spionage delvis kan utföras utanför Sverige, och helt med hjälp av digitala medel, exempelvis spionprogramvara.

Med Kellos teori kan man säga att den svenska debatten präglas av ett fokus på fysiska aggressioner, som i sig kränker svensk suveränitet och utgör nationella säkerhetshot. Den digitala dimensionen saknas allmänt och digitaliseringen har inte letat sig in i debatten om flyktingspionage och hur det kan användas mot individer och stater. Fokus ligger främst på hotet mot individer och diasporan, men inte på själva värvningen av flyktingspioner. Flyktingspionage handlar inte bara om själva inhämtning av information, utan även om hur man kan få personer att spionera, vilket exemplet med exiltibetanen i inledningen visar. Man kan använda information, inhämtad genom flyktingspionage, mot en person för att få denne att utföra flyktingspionage. Att i cyberspace införskaffa personuppgifter och förhållanden, kan utöka mänskligt agerande, som Kello menar, och utvidga flyktingspionage som metod att undergräva staters suveränitet. Lagstiftningen implicerar inte att flyktingspionage måste ske fysiskt, så varför inkluderar inte debattörerna den digitala dimensionen?

Att lyckas värva flyktingspioner, övervaka och hota individer i cyberspace är inte osannolikt och medför risker, i synnerhet beroende på personens position i samhället. Som forskningen

diskuterar finns en skalbarhet, låg risk och stor bevisbörda hos digitala metoder, som möjliggör för auktoritära stater att övervaka och angripa många människor på flera olika sätt samtidigt. Exemplet om körkortsappen är det enda exemplet från debatten där man uppmärksammar att flyktingspionage inte behöver ske med fysiska agenter som genomför direktattacker eller avståndshot, utan kartläggning och övervakning kan ske helt digitalt. Appen ToTok är ytterligare bevis för hur enkelt det kan vara för en auktoritär stat att utnyttja digital teknik för att övervaka, och eventuellt hota, invånare i andra länder.

Att regimtrogna tolkar påstås finnas i statliga myndigheter är värt att diskutera mer, som ett hot mot suveränitet och säkerhet genom infiltration, en form av övertagande av verksamhet. Debattörerna ser myndigheternas betydelse för en fungerande demokrati och för att avvärja hot mot nationell säkerhet. Vi har sett hur auktoritära stater infiltrerat Twitter och skapat appar för att kartlägga och spåra människor. Infiltration täcks inte ordentligt av metoden övertagande av verksamhet så som den är utformad. Att anställa regimtrogna direkt i myndigheter är definitivt ett problem att diskutera vidare, dels för att det problematiserar vad som innefattar övertagande av verksamhet, genom att vidga metoden, dels för att det är en metod för att angripa en annan stat inifrån. Cyberspace innebär möjligheten att insamla större datamängder snabbare än vid fysiskt spionage, liksom det ökar mänskligt agerande, varpå fokus på flyktingspionage och infiltration behövs lyftas fram som reellt hot mot nationell säkerhet och suveränitet. Kan det försiggå under lång tid kan det göra stor skada.

Opinionsbildare ser en risk för auktoritära stater, framför allt Kina och Turkiet, användning av flyktingspionage som ett sätt att ta sig in i politiska partier, vilket lagstiftarna inte alls nämner. Opinionsbildare ser risken för infiltration, vilket uppmärksammats i Kanada. Eftersom politiska partier är viktiga organisationer i och för svensk demokrati behöver politiker vara införstådda med riskerna för flyktingspionage just för att partier arbetar med demokratin. Avsaknaden av detta perspektiv i riksdagsdebatten innebär dock inte att det inte diskuteras, exempelvis internt i partier, utan att det inte nämns i materialet. Det ska också sägas att Kina, ett land som hävdar vikten av att stater inte lägger sig i varandras angelägenheter, gör just det, vilket både lagstiftare och opinionsbildare uppmärksammar i hög grad. Lagstiftarna är medvetna om att ord och handling skiljer sig när det gäller Kina, där citatet ”säkra det kinesiska maktmonopolet”¹⁰⁶ är ett uttryckligt bevis för vetskapen om att

---

¹⁰⁶ Skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1371, *Flyktingspionage i Sverige*, 2018-05-29, kodblankett 30 riksdagen.

Kina angriper svenskt maktmonopol. Även Turkiet debatteras flitigt, så det kan mycket väl vara så att partierna känner till problematiken med flyktingspionage riktat mot partierna själva, men inte debatterar det öppet.

Generellt kan man säga att debattörerna är medvetna om systemisk revidering, att de demokratiska stater utgör en grupp av stater, som står emot den andra gruppen av stater, de auktoritära. De förra vill försvara världsordningen, medan de senare vill förändra den både ideologiskt och moraliskt, där transnationellt förtryck genom flyktingspionage är ett medel. Man förstår att politisk stabilitet är något auktoritära stater vill rucka på, men man ser inte de digitala möjligheterna att göra så.

Sammantaget har inte cyberspace integrerats med flyktingspionage. Jag menar att fokus på fysisk närvaro och digitala tillvägagångssätt gällande flyktingspionage behöver komplettera varandra, men det är det förstnämnda som tar plats i debatten. I ett digitaliserat samhälle är det egendomligt att en lagstiftning som funnits sedan 1940-talet och reviderats för knappt tio år sedan inte sätter in fenomenet i en digital kontext. Auktoritära stater kan utnyttja digitalisering för både flyktingspionage och systemisk förändring. Eftersom svensk debatt om flyktingspionage utelämnar den digitala dimensionen kan man anta att andra demokratiska stater, som likt Sverige fungerar som värdstater för regimkritiker, där debatt verkar saknas, är än mer oförberedda på auktoritära staters angrepp på suveränitet genom flyktingspionage.

6. Slutsatser

Studiens syfte har varit att se hur debatten om flyktingspionage ser ut samt om den diskuterar nationell säkerhet, suveränitet och den digitala dimensionen. Utifrån analys och diskussion kan vi se att debatten ser att nationell säkerhet är utsatt för hot från auktoritära staters underrättelseverksamhet. Svensk suveränitet är mest utsatt för att svenska myndigheter behöver beskydda invånare inom diasporor. Diasporans sårbarhet påpekas, och blir både offer och misstänkliggjord på samma gång i debatten. Såväl lagstiftare som opinionsbildare ser fysiska direktattacker, men sammantaget är den digitala dimensionen nästan helt frånvarande i debatten. Man integrerar inte den digitala dimensionen i debatten om flyktingspionage.

De auktoritära staterna flyttar fram positionerna och ett sätt för att göra det är genom digital teknik, som de har anpassat till sina syften. Debatten ser hotet från auktoritära staters vilja att genomföra systemisk revidering och rucka på politisk stabilitet. I media ser man flyktingspionage genom infiltration som ett hot. Men trots att debattörerna lyfter fram politikens och myndigheters agerande som viktigt, ser man inte den digitala dimensionen. Digitaliseringen blir alltmer central i samhället, varpå det är märkligt hur lite uppmärksamhet den får i debatten, när insamling kan vara omfattande och snabbare än tidigare. Vi riskerar att vara helt oförberedda för ett digitalt hot som kan verka inifrån och utifrån parallellt.

Såväl genusperspektiv som hbtqi-perspektiv på flyktingspionage vore nödvändigt att forska om för att minoriteter och utsatta grupper behövs lyftas fram om de inte ska försvinna i det generella. Förslag på studier är intervjuer med personer utsatta för flyktingspionage i Sverige för att få en lägesbild, och en förklarande studie som försöker besvara varför den digitala dimensionen inte lyfts fram i debatten om flyktingspionage.

Referenser

Adamson, Fiona B. & Tsourapas, Gerasimos, "At Home and Abroad: Coercion-by-Proxy as a Tool of Transnational Repression" (Washington DC: Freedom House, 2020)

<https://freedomhouse.org/report/special-report/2020/home-and-abroad-coercion-proxy-tool-transnational-repression> [hämtad 2023-01-30].

Al-Jizawi, Noura & Anstis, Siena & Barnett, Sophie & Chan, Sharly & Leonard, Niamh & Senft, Adam & Deibert, Ron, "Psychological and emotional warfare: Digital transnational repression in Canada" (Toronto: The Citizen Lab, 2022).

Anstis, Siena & Barnett, Sophie, "Digital Transnational Repression and Host States' Obligation to Protect Against Human Rights Abuses", *Journal of Human Rights Practice* 14, no. 2 (2022): s. 698-725.

Boréus, Kristina & Kohl, Sebastian, "Innehållsanalys" i, *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, red. Kristina Boréus & Göran Bergström, 4:e uppl., (Lund: Studentlitteratur, 2019), s. 49–89.

Brottsbalken (1962:700), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700#K19.

Cooley, Alexander, "Countering Democratic Norms", i Larry Diamond, Larry Jay Plattner & Christopher Walker. *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy*. (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2016), s. 117-134.

Dalmasso, Emanuela & Del Sordi, Adele & Glasius, Marlies & Hirt, Nicole & Michaelsen, Marcus & Mohammad, Abdulkader S. & Moss, Dana. "Intervention: Extraterritorial Authoritarian Power." *Political Geography* 64 (2018): s. 95-104.

Ronald J. Deibert, *Reset: Reclaiming the Internet for Civil Society*. (House of Anansi Press: 2020).

Diamond, Larry Jay, Plattner, Marc F., & Walker, Christopher. *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy*. (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2016).

Esaiasson, Peter & Gilljam, Mikael & Oscarsson, Henrik & Towns Ann & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5:e uppl. (Stockholm: Wolters Kluwer, 2017).

Fife, Robert & Chase, Steven, "CSIS documents reveal Chinese strategy to influence Canada's 2021 election", *The Globe and Mail*, 2023-02-17, https://www.theglobeandmail.com/politics/article-china-influence-2021-federal-election-csis-documents/?utm_source=infobox&utm_medium=inarticle&utm_campaign=csisinfobox [hämtad 2023-04-10].

Gorokhovskaia, Yana & Linzer, Isabel, "Case Study: Sweden," in *Defending Democracy in Exile: Policy Responses to Transnational Repression* (Washington, DC: Freedom House, June 2022a) <https://freedomhouse.org/report/transnational-repression/sweden> [hämtad 2023-04-04].

Gorokhovskaia, Yana & Linzer, Isabel, *Defending Democracy in Exile: Policy Responses to Transnational Repression* (Washington, DC: Freedom House, June 2022b) https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-06/Complete_TransnationalRepressionReport2022 [hämtad 2023-04-04].

Jörum, Emma Lundgren. "Repression across Borders: Homeland Response to Anti-regime Mobilization among Syrians in Sweden." *Diaspora Studies* 8, no. 2 (2015): s. 104-19.

Kello, Lucas, *The Virtual Weapon and International Order*. (New Haven: Yale University Press, 2017).

Marczak, Bill & Scott-Railton, John & Senft, Adam & Abdul Razzak, Bahr & Deibert, Ron, *The Kingdom Came to Canada: How Saudi-Linked Digital Espionage Came to Canada* (Toronto: The Citizen Lab, 2022).

Mazzetti, Mark & Perlroth, Nicole & Bergman, Ronen, "It Seemed Like a Popular Chat App. It's Secretly a Spy Tool", *The New York Times*, 2019-12-22, <https://www.nytimes.com/2019/12/22/us/politics/totok-app-uae.html> [hämtad 2023-05-10].

Michaelsen, Marcus, *Silencing Across Borders: Transnational repression and digital threats against exiled dissidents from Egypt, Syria and Iran*, (The Hague: Hivos, 2020)

<https://www.hivos.org/assets/2020/02/SILENCING-ACROSS-BORDERS-Marcus-Michaelsen-Hivos-Report.pdf> [hämtad 2023-01-30].

Michaelsen, Marcus & Thumfart, Johannes, "Drawing a Line: Digital Transnational Repression against Political Exiles and Host State Sovereignty." *European Journal of International Security*, 2022, s. 1-21.

Moss, Dana M., "The Ties That Bind: Internet Communication Technologies, Networked Authoritarianism, and 'voice' in the Syrian Diaspora." *Globalizations* 15, no. 2 (2018): s. 265-82.

Pettersson, Torbjörn, "Rösten i telefonen sa: Vi vet var dina barn går i skola", *Dagens Nyheter*, 2022-11-05, <https://www.dn.se/sverige/rosten-i-telefonen-sa-vi-vet-var-dina-barn-gar-i-skola/> [hämtad 2023-04-10].

Prop. 2013/14:51. Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet, s. 55. <https://www.regeringen.se/contentassets/0c69f5a2ff1e4f54a9492c43582a5c25/forstarkt-skydd-mot-frammande-makts-underrattelseverksamhet-prop.-20131451>.

Rajagopalan, Megha & Rashbaum, William K., "With F.B.I. Search, U.S. Escalates Global Fight Over Chinese Police Outposts", *New York Times*, 2023-01-12, <https://www.nytimes.com/2023/01/12/world/europe/china-outpost-new-york.html> [hämtad 2023-04-10].

Referater Sak nr.20, 2022-12-12, <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2022-2023/refs-202223-12-12/?m=20>.

Rosenberg, Morris, "Report on the assessment of the 2021 Critical Election Incident Public Protocol" (Privy Council Office: 2023).

Schenkkan, Nate & Linzer, Isabel, *Out of Sight, Not out of Reach: The Global Scale and Scope of Transnational Repression* (Washington DC: Freedom House, 2021).

Schenkkan, Nate & Linzer, Isabel & Furstenberg, Saipira & Heathershaw, John, "Perspectives on "Everyday" Transnational Repression in an Age of Globalization" (Washington DC: Freedom House, 2020) <https://freedomhouse.org/report/special-report/2020/perspectives-everyday-transnational-repression-age-globalization> [hämtad 2023-04-05].

SFS 2023:257 *Brottsbalken*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700#K19.

Skyddspolisens, *Flyktingspionage*, u.å., <https://supo.fi/sv/flyktingspionage> [hämtad 2023-05-04].

Svar på skriftligt spørsmål SSS 451/2020 rd, 2020-05-26, https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/SSS_451+2020.pdf.

Svar på skriftligt spørsmål SSS 401/2021 rd, 2021-07-14, https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/SSS_401+2021.pdf.

Säkerhetspolisen, *Kontraspionage*, 2022-10-25, <https://sakerhetspolisen.se/verksamheten/kontraspionage.html> [hämtad 2023-05-04].

Säkerhetspolisen, *Underrättelsehotet*, 2023-04-17, <https://sakerhetspolisen.se/hoten-mot-sverige/underrattelsehotet.html> [hämtad 2023-05-04].

Säkerhetspolisen, *Årsrapport 2019*, (Stibo Graphic A/S Horsens Danmark).

Säkerhetspolisen, *Årsrapport 2020*, (Stibo Graphic A/S Horsens Danmark).

Tsourapas, Gerasimos, "Global Autocracies: Strategies of Transnational Repression, Legitimation, and Co-Optation in World Politics." *International Studies Review* 23, no. 3 (2021): s. 616-44.

Åklagarmyndigheten, *Åtal väckt för flyktingspionage mot en häktad person*, 2019-11-06, <https://www.aklagare.se/nyheter-press/pressmeddelanden/2019/november/atal-vackt-for-flyktingspionage-mot-en-haktad-person/> [hämtad 2023-05-24].

Bilaga 1: Kodschema

Här presenteras analysfrågorna och de kategorier som kopplas till meningar (utdrag) från de analysenheterna. På kodblanketterna presenteras och kategoriseras utdragen som hämtats. I de fall texten innehåller en frågande respektive svarande debattör tillskrivs respektive text med partitillhörighet för riksdagen.

Analysfrågor	Kategorisering
1. I vilket sammanhang nämns eller diskuteras flyktingspionage?	
Utdrag	Kontext
2. Vilka metoder anges?	
Utdrag	Metoder
3. Hur påverkas Sverige?	
Utdrag	Påverkan
4. Vilka åtgärder förespråkas eller nämns?	
Utdrag	Åtgärder
5. Hur diskuteras den digitala dimensionen?	
Utdrag	Egenskaper

Fråga 1 behandlar vilket sammanhang debattören kopplar flyktingspionaget till.

Demokrati	Diasporan	Hedersförtryck	Industrispionage
Myndighetsarbete	Mänskliga rättigheter	Nationell säkerhet	Politikens arbete
Religion	Spionage mot Sverige	Suveränitet	

- Demokrati anges när det rör förutsättning för demokrati som politiskt system, föreningsfrihet, samt friheten och möjligheten att delta i samhället och politiken.
- Diasporan hänvisar till en grupp medborgare, eller en specifik medborgare, från annat land som bosatt sig i Sverige. Kan innefatta hänvisning till språk, nationalitet eller etniskt ursprung.
- Hedersförtryck hänvisar till hedersrelaterat våld eller förtryck.
- Industrispionage betyder spionage med kommersiella intressen.
- Myndighetsarbete pekar på en eller flera myndigheters arbete eller ansvar med flyktingspionage, så som att döma någon för flyktingspionage.

- Mänskliga rättigheter anges när texten handlar om fri- och rättigheter samt yttrandefrihet.
- Nationell säkerhet anges när texten handlar om säkerhet, risk, faror eller hot mot samhälle eller stat.
- Politikens arbete pekar på politikens arbete och ansvar, exempelvis fördelning av medel, budgetstyrning, ett statsråds eller regeringens arbete, eller politisk markering.
- Religion anges när texten berör religiös tillhörighet eller samfund.
- Spionage mot Sverige är när en aktör spionerar på samhälle eller stat.
- Suveränitet anges när texten diskuterar makten över samhället och territoriet eller självständighet från andra länder, liksom förmågan att beskydda invånarna.

Fråga 2 syftar till att utröna vilka metoder eller syften som kopplas till flyktingspionage och baseras på metoderna från forskningen om transnationellt förtryck¹⁰⁷ med tillägg om trakasserier i första metoden samt odefinierad metod.

Avståndshot	Direktattack	Mobilitetskontroll
Odefinierat	Övertagande av verksamhet	

- Avståndshot inbegriper hot via Internet, övervakning och kartläggning av individen eller av släkt och bekanta, men även hot och våld mot släkt och bekanta i hemlandet.
- Direktattack: Hot, våld, försvinnande och mord. Hit hör även trakasserier.
- Odefinierat anges när ingen metod specificeras.
- Övertagande av verksamhet innefattar manipulation av värdstaten för att verkställa utvisning, gripande eller fängslande.
- Mobilitetskontroll handlar om att dra in pass, skapa reseförbud eller påtvinga återvändande, vilket ofta resultat i fängslande av individen.

Fråga 3 handlar om hur Sverige påverkas, enligt debattören.

Demokrati	Nationell säkerhet	Regimkritiker tystas	Suveränitet
-----------	--------------------	----------------------	-------------

- Demokrati anges när individers eller grupperns möjlighet till föreningsfrihet, samt möjligheten och friheten att delta i samhället och politiken påverkas.

¹⁰⁷ Schenkan & Linzer, 2021, s. 9.

- Nationell säkerhet innefattar risk eller hot mot samhälle eller stat.
- Regimkritiker tystas betyder att regimkritiker tystas eller ska tystas med olika metoder.
- Suveränitet betyder att debattören nämner makten över samhället och territoriet eller självständighet från andra länder, liksom förmågan att beskydda invånarna.

Fråga 4 berör vilka eventuella åtgärder debattören förespråkar eller nämner ska vidtas vid flyktionspionage.

Myndigheter agerar	Politiken agerar	Stoppa bidrag	Utvisa personal
--------------------	------------------	---------------	-----------------

- Myndigheter agerar betyder att en myndighet ska agera eller har agerat.
- Politiken agerar innebär att politikens förväntas agera eller har agerat.
- Stoppa bidrag bryts ut från myndigheter agerar, eftersom det är en specifik åtgärd som nämns flertalet gånger.
- Utvisa personal separeras från politiken agerar, eftersom det är en specifik åtgärd som nämns flertalet gånger.

Slutligen, fråga 5 handlar om vilka egenskaper den digitala dimensionen tillskrivs, och baseras på de fem egenskaperna som återfinns i digitalt transnationellt förtryck,¹⁰⁸ med tillägget odefinierat.

Anpassningsbara tillvägagångssätt	Kylningseffekt	Låg risk och kostnad
Odefinierat	Otillräckligt ansvarsutkrävande	Skalbarhet

- Låg risk och kostnad: digital teknik innebär låg risk och kostnad för angriparen.
- Skalbarhet: digital teknik möjliggör skalbarhet, att den kan nå många individer.
- Anpassningsbara tillvägagångssätt, att angriparen kan anpassa metoder efter omständigheter.
- Kylningseffekt innebär den hämmar eller tystar regimkritik.
- Odefinierat tillkommer som i de fall debattören inte anger egenskap.
- Otillräckligt ansvarsutkrävande på grund av låg bevisbarhet och därmed svårupptäckt för värdstaten.

¹⁰⁸ Al-Jizawi, Anstis, Barnett, Chan, Leonard, Senft & Deibert, 2022, s. 8-9.

Bilaga 2: Tolkningsregler

Hela analysenheterna har lästs, förutom protokollen, där enbart debatten som berört flyktingspionage sökts ut och lästs i sin helhet, dels i syfte att undvika att latent innehåll förbises, dels för att flyktingspionage kan förekomma flertalet gånger i samma debatt. Kodningen har fokuserat på passager där flyktingspionage nämns och diskuteras, och dessa utdrag har inkluderats i analysen.

Svårigheter med kodning

Brister med analysverktyget och innehållsanalysen exemplifieras av skriftlig fråga till statsråd 2019/20:1896 *Skydd för invandrade svenskar*: att bedöma något som flyktingspionage när texten är så kort innebär svårigheter. Saker verkar antas i debatten, utan att man bevisar eller argumenterar med reella belägg som kan härröras till flyktingspionage.

Svårigheten med gränsdragningen mellan transnationellt förtryck och flyktingspionage kan bero på att debatten blandar flera ämnen samtidigt, men kan även bero på metodvalet och analysverktyget när det handlar om att koppla metoderna från transnationellt förtryck till flyktingspionage. Infiltration av myndighet nämns som ett sådant exempel på försvårande metod i diskussionen.

Tolkningsregler

Här följer tolkningsregler för hur olika utdrag ska kategoriseras. I vissa texter förespråkas eller nämns inga åtgärder rörande flyktingspionage. Dessa utelämnas, då endast åtgärder som relateras direkt till flyktingspionage inkluderas i kodningen. Utdragen rör analysfrågorna 1-3, som omspannar flest kategorier och kan vara svårare att tolka. Analysfråga 4 är enklare att koda med kodschemat, och analysfråga 5 berör bara sex analysenheter.

Utdrag från analysenhet Dagens Nyheter Ledare 2022-11-16 *Spioneri kan vara förberedelse till massmord* kan illustrera hur flyktingspionage förekommer i en mening, men ändå särskiljs från andra ämnen:

1. I vilket sammanhang diskuteras flyktingspionage?	Kontext
Särskilda riskområden som pekas ut är flyktingspionage, hot mot lokala politiker och kontroll av utbildning i kinesiska.	-

Hot mot lokala politiker räknas upp, men är riktat mot politiken, inte vad politiken arbetar med, och verkar vara fränkopplat flyktingspionage. Därför kategoriseras det inte som Politikens arbete.

Gränsdragningen mellan flyktingspionage och transnationellt förtryck återfinns i skriftlig fråga till statsråd 2017/18:1511 *Turkiskt underrättelsearbete i Sverige*:

1. I vilket sammanhang diskuteras flyktingspionage?

Enligt de uppgifter som framkommit hade den danska säkerhetspolisen (PET) uppgifter under 2017 som pekade på att Turkiet planerade politiskt motiverade mord på oppositionella i Danmark.

-

Kopplingarna verkar vara till transnationellt förtryck och inget samband ges till flyktingspionage. Dessutom diskuteras inte Sverige, utan Danmark. Därför inkluderas inte detta som flyktingspionage.

Det finns andra former av förtryck som inte behöver vara flyktingspionage. Nedan finns en sådan gränsdragning, från analysenhet motion till riksdagen 2015/16:1996 *Rwanda*:

2. Vilka metoder anges?

Fängslanden och mord på oppositionspolitiker och journalister, även utomlands, väcker frågor om tillståndet i landet.

-

Detta skulle kunna vara uttryck för flyktingspionage genom direktattack, men det bedöms snarare som uttryck för transnationellt förtryck genom direktattack än direkt relaterat flyktingspionage, eftersom vi inte vet mer. Därför kategoriseras det inte som direktattack.

Expressen Ledare 2019-10-05 *Lyssna på Säpo om Kinahotet* exemplifierar hur ett fall inte beskrivs ingående och därför inte kategoriseras som ett fall av flyktingspionage. Man behöver veta mer om sammanhanget för att kunna göra så:

2. Vilka metoder anges?

Det är bra att Gui Minhais fall finns med i strategin, men tyvärr framgår det inte någonting om vad regeringen tänker göra för att få honom fri. Dialog i all ära, men en svensk medborgare har kidnappats och hållits fången av kinesiska myndigheter i fyra år.

-

Det framkommer inte att flyktingspionage kopplas till kidnappningen, som annars skulle kunna räknas som mobilitetskontroll. Ingen kategorisering sker.

Utdrag från analysenhet svar på interpellation 2022/23:32 *Finansiering av religiösa samfund*, visar hur påverkan på Sverige kategoriseras när texten är kortfattad:

3. Hur påverkas Sverige?

Det finns de som använder dessa friheter till att skapa könssegregerade skolor och som täckmantel för att bedriva flyktingspionage och så split mellan människor.

Demokrati
Nationell säkerhet

Nämmandet av friheter hänförs till fri- och rättigheter och kategoriseras som demokrati. Att så split mellan människor hänförs till splittring av samhället och anges som nationell säkerhet.